

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.032.02.2021

Pan
Janusz Smoliło
Prezes Zarządu
Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.
w Bytomiu
ul. Strzelców Bytomskich 207
41-914 Bytom

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/019 – Przygotowanie i realizacja „Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A. w Bytomiu ¹ , ul. Strzelców Bytomskich 207, 41-914 Bytom
Kierownik jednostki kontrolowanej	Janusz Smoliło, Prezes Zarządu, od 22 listopada 2021 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: <ul style="list-style-type: none">– Tomasz Cudny, Prezes Zarządu, od 19 czerwca 2017 r. do 22 września 2018 r.,– Jacek Szuścik, Wiceprezes Zarządu ds. Likwidacji Kopalń i Ochrony Środowiska od 23 września do 25 października 2018 r.,– Janusz Gałkowski, Prezes Zarządu, od 26 października 2018 r. do 22 października 2021 r.,– Radosław Wojtas, Wiceprezes Zarządu ds. Ekonomiki i Finansów od 23 października 2021 r. do 21 listopada 2021 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania na rzecz realizacji Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce i ich efekty.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2021 (III kwartały), z uwzględnieniem dowodów sprzed i po tym okresie, o ile miały wpływ na ocenę kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Jerzy Horodecki, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/238/2021 z 6 października 2021 r.2. Monika Bukowiec, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/242/2021 z 11 października 2021 r.3. Waldemar Góra, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/2252/2021 z 22 października 2021 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli str. 1-3)</p>

¹ Zwana dalej: „SRK” lub „Spółką”.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm., zwana dalej: „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Opracowane przez SRK dokumenty planistyczne na lata 2018-2021 były zbieżne z celami i działaniami określonymi w rządowym *Programie dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce*⁴, w zakresie jej statutowej działalności. Spółka realizowała działania przypisane jej w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego⁵, tj. prowadziła likwidację zakładów górniczych oraz działania polikwidacyjne na terenach górniczych oraz zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Energii sporządziła projekcje techniczno-ekonomiczne na lata 2018-2030 w oparciu o sześć spośród 10 celów szczegółowych⁶ określonych w *Programie* i raportowała coroczne ich wykonanie.

W przypadku dwóch spośród sześciu celów szczegółowych, które realizowała Spółka w latach 2018-2020, stwierdzono, że SRK zrealizowała je w stopniu niższym niż zakładano. Z sześciu wskaźników określonych dla celu szczegółowego VI pn. *Zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenie wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących* terminowo i w zakładanych wielkościach zrealizowano dwa, natomiast wskaźnik określony dla celu szczegółowego IX pn. *Wyeliminowanie skutków dotychczas przeprowadzonych działań restrukturyzacyjnych* został w ww. okresie zrealizowany w 57,3%.

W ramach realizacji celu VI Spółka podjęła działania w zakresie odwadniania kopalń zlikwidowanych, jak również kopalń podlegających procesom fizycznej likwidacji, przejmując w 2020 r. od Centralnej Pompowni „Bolko” zorganizowaną część przedsiębiorstwa, którą włączyła do swoich struktur, a w ramach realizacji określonego w lipcu 2017 r. planu działań mającego na celu upraszczanie i zmianę stacjonarnego systemu odwadniania na głębinowy lub całkowitą likwidację odwadniania byłych kopalń, zlikwidowała jedną pompownię stacjonarną, zakończyła modernizację stacjonarnego systemu odwadniania jednej pompowni oraz prowadziła likwidację czterech pompowni głębinowych.

Realizując cel IX, Spółka skutecznie przeprowadziła proces likwidacji sześciu z 17 kopalń, a w odniesieniu do 14 kopalń zlikwidowanych przed 1 stycznia 2007 r. realizowała zadania, które polegały m.in. na zabezpieczeniu kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym lub pożarowym, likwidacji infrastruktury kopalni oraz naprawie szkód górniczych wywołanych ruchem zlikwidowanego zakładu górniczego.

Spółka aktywnie poszukiwała nabywców składników majątkowych pozostałych po zlikwidowanych kopalniach, wprowadzając szereg instrumentów pozwalających rozszerzyć grono potencjalnych nabywców, prowadząc m.in. postępowania przetargowe w trybie aukcji elektronicznych oraz wdrażając nowy portal internetowy umożliwiający publikację ofert sprzedaży nieruchomości na stronie internetowej SRK. W wyniku tych działań przychody ze sprzedaży majątku likwidowanych kopalń, jakie osiągnęła Spółka w 2020 r., były wyższe w stosunku do lat 2018 i 2019 odpowiednio o 29,2% i 53,1%.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 23 stycznia 2018 r., z uwzględnieniem korekt przyjętych przez Radę Ministrów w dniu 30 września 2019 r. Zwany dalej: *Programem*.

⁵ Dz.U. z 2019 r. poz. 1821, ze zm., zwana dalej: *ustawą o funkcjonowaniu gwk*.

⁶ Pozostałe cztery cele szczegółowe nie obejmowały swoim zakresem obszarów działalności Spółki.

Spółka opracowała i zgodnie z jego założeniami realizowała *Program likwidacji zakładu górniczego KWK Krupiński w latach 2017-2023*⁷, po nieodpłatnym nabyciu tej kopalni w 2017 r. W latach 2017-2021 (do 30 września 2021 r.), na likwidację KWK „Krupiński” Spółka wydatkowała łącznie 353 271,6 tys. zł⁸. Wydatki te w 73,8% zostały sfinansowane z dotacji budżetowej (260 676,1 tys. zł), w 18,2% ze środków otrzymanych na podstawie umów zawartych z Ministrem Energii⁹ (64 347,3 tys. zł), w 6,9% z przychodów uzyskanych z likwidacji (24 447,8 tys. zł), a 1,1% ze środków własnych (3 800,4 tys. zł). Ww. kwota wydatkowanych środków, stanowiła 96,5% środków zaplanowanych w *Programie likwidacji KWK Krupiński* na ten okres.

Przesunięcie terminu zakończenia procesu likwidacji KWK „Krupiński” z 2020 r. na 2023 r. przyczyniło się do zwiększenia pierwotnie planowanych kosztów likwidacji o 232 121,4 tys. zł (tj. o 59,8%). Miało ono związek z dwukrotnym wstrzymaniem procesu likwidacji na wniosek Ministra Aktywów Państwowych¹⁰, w związku z prowadzonymi, lecz zakończonymi niepowodzeniem, negocjacjami z potencjalnymi nabywcami kopalni i podmiotami zainteresowanymi wykorzystaniem jej infrastruktury.

Pomocniczy Komitet Sterujący ds. górnictwa¹¹, powołany zarządzeniem Prezesa Zarządu SRK z dnia 22 czerwca 2018 r.¹², do dnia 26 listopada 2021 r.¹³ nie podjął żadnych działań, w szczególności nie prowadził monitoringu realizacji przez Spółkę określonych w *Programie* działań, co było nierzetelne i niezgodne z ww. zarządzeniem. Brak działalności *Komitetu* uniemożliwił także udział strony społecznej w opisanych wyżej działaniach.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego działalności

OBSZAR

Działania na rzecz realizacji zadań *Programu* i ich efekty

Opis stanu faktycznego

1. Po przyjęciu *Programu* przez Radę Ministrów w dniu 23 stycznia 2018 r. Departament Górnictwa Ministerstwa Energii, pismem¹⁴ z dnia 30 marca 2018 r. zwrócił się m.in. do SRK o podanie danych techniczno-ekonomiczno-finansowych oraz inwestycyjnych obejmujących swoim zakresem lata 2016 i 2017, niezbędnych do wyliczenia i zbilansowania na poziomie sektora wskaźników bazowych i wskaźników docelowych, jakie zostały ujęte w poszczególnych celach *Programu* w latach 2018-2020 oraz w perspektywie do 2030 r.

(akta kontroli str. 31, 88-113)

1.1. W 2018 r. SRK opracowała i przesłała¹⁵ do Agencji Rozwoju Przemysłu S.A.¹⁶ zestawienia zawierające dane ekonomiczno-finansowe, dotyczące wartości mierników dla poszczególnych wskaźników określonych dla celów szczegółowych

⁷ Zwany dalej „*Programem likwidacji KWK Krupiński*”. Pierwotnie obowiązywał „*Program likwidacji zakładu górniczego KWK Krupiński w latach 2017-2020*”, jednak określony w nim termin zakończenia procesu likwidacji został zmieniony decyzją Ministra Aktywów Państwowych na 30 czerwca 2023 r.

⁸ Kontrola nie obejmowała swoim zakresem badania prawidłowości i przebiegu procesu likwidacji KWK „Krupiński”, w tym prawidłowości wydatkowanych na ten cel środków.

⁹ Zwany dalej: „ME”.

¹⁰ Zwany dalej: „MAP”.

¹¹ Zwany dalej: *Komitetem*.

¹² Nr 23/2018.

¹³ Do czasu zakończenia czynności kontrolnych w Spółce.

¹⁴ Nr DGA.I.4222.2.2018.

¹⁵ Pismem nr SRK/TL/073-20/18 z dnia 19 kwietnia 2018 r.

¹⁶ Zwana dalej: „ARP”.

zawartych w *Programie*, zrealizowanych za lata 2016-2017 oraz prognozowanych wartości tych mierników na lata: 2018-2020, 2025 i 2030.

Ww. dane dotyczyły następujących celów szczegółowych *Programu*:

- Cel szczegółowy I – *Odzyskanie i stabilizacja płynności, rentowności i efektywności ekonomiczno-finansowej sektora górnictwa węgla kamiennego, w tym poprzez dostosowanie zdolności produkcyjnych do potrzeb rynku oraz możliwości eksportowych,*
- Cel szczegółowy V – *Rozwój kompetencji pracowniczych i wiedzy,*
- Cel szczegółowy VI – *Zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenie wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących¹⁷,*
- Cel szczegółowy VII – *Innowacje w górnictwie węgla. Stworzenie tzw. inteligentnej kopalni, zapewniającej wysoki poziom bezpieczeństwa pracy,*
- Cel szczegółowy IX – *Wylimitowanie skutków dotychczas przeprowadzonych działań restrukturyzacyjnych¹⁸,*
- Cel szczegółowy X – *Ujednolicenie, uelastycznienie i uproszczenie systemów wynagradzania i jego wprowadzenie.*

(akta kontroli str. 29-31, 114-130)

Zgodnie z wytycznymi¹⁹ otrzymanymi od ME, a następnie od Ministra Aktywów Państwowych²⁰, w kolejnych latach SRK przesyłała²¹ do ARP tablice z danymi techniczno-ekonomiczno-finansowymi oraz inwestycyjnymi dotyczącymi działalności SRK, w których podawano wartości wykonanych mierników za dany rok²².

(akta kontroli str. 45-253)

1.2. Z ww. tablic, określających realizację poszczególnych celów szczegółowych, wynika, że *Cel szczegółowy VI* w latach 2018-2020 nie został zrealizowany w zakładanym stopniu, a sześć wskaźników określonych dla ww. celu zrealizowano w następujący sposób:

- 1) stopień zagospodarowania odpadów wydobywczych²³ - zakładano gospodarcze wykorzystanie odpadów wydobywczych i mas skalnych na powierzchni w ilości 146,5 tys. ton w 2018 r., a zakładaną ilość uzyskano dopiero w 2019 r. w wyniku wykorzystania mas skalnych do nadbudowy obwałowań rzeki Kłodnicy;
- 2) stopień ujętego metanu²⁴ - na lata 2018, 2019 i 2020 założono wskaźnik na poziomie odpowiednio 63,1%, 50,5% oraz 43,7%, a uzyskano 54,9%, 72,3% oraz 77,4%. Oznacza to, że w 2018 r. uzyskano wskaźnik niższy, a w dwóch kolejnych latach wyższy od planowanego. Wiceprezes Zarządu

¹⁷ Dalej: *Cel szczegółowy VI*.

¹⁸ Dalej: *Cel szczegółowy IX*.

¹⁹ Pismo Departamentu Górnictwa ME z 24 kwietnia 2019 r. nr DGA.I.4202.2.2019, pismo Departamentu Górnictwa Ministerstwa Aktywów Państwowych z 20 kwietnia 2020 r. nr DGA.I.4202.1.2020 i pismo Departamentu Górnictwa MAP z 15 kwietnia 2021 r. nr DGA.I.4100.4.2021.

²⁰ Zwany dalej: „MAP”.

²¹ Pismem z dnia 10 maja 2019 r., znak 5/N/E/EAS/BM/13213/19, pismem z dnia 8 maja 2020 r., znak 5/N/E/EAS/BM/12747/20 oraz pismem z dnia 10 maja 2021 r., znak 5/N/E/EAS/BM/9688/21.

²² Szczegółowym badaniem objęto w sposób celowy realizację przez SRK celów nr VI i IX *Programu*, tożsamych ze statutowym przedmiotem działania Spółki.

²³ Liczony jako iloraz ilości gospodarczego wykorzystania odpadów wydobywczych i mas skalnych na powierzchni i na dole do ilości wytworzonych mas skalnych i odpadów wydobywczych.

²⁴ Liczony jako iloraz sumy ilości emisji metanu do atmosfery (w wentylacji) i metanu wypuszczonego do atmosfery z powierzchniowych stacji odmetanowania.

wyjaśnił, że ww. rozbieżności wynikały z braku możliwości dokładnego zaplanowania rzeczywistych ilości wydzielonego metanu;

- 3) stopień zagospodarowanego metanu²⁵ - założono, że w poszczególnych latach badanego okresu wskaźnik ten wyniesie 98,9% w 2018 r., 98,8% w 2019 r. oraz 98,7% w 2020 r. Uzyskany w tych latach poziom wskaźnika znalazł się na bardzo zbliżonym poziomie i wynosił odpowiednio: 98,1%, 98,6% oraz 99,1%, co oznacza, że rozbieżności między planem a wykonaniem były niższe niż 1 punkt procentowy;
- 4) stopień zagospodarowania wód dołowych²⁶ - dla roku 2018 r. zakładano, że wskaźnik ten wyniesie 7,5%, a w rzeczywistości osiągnął on poziom 7,9%. Na lata 2019 i 2020 założono, że wskaźnik ten wyniesie odpowiednio 7,2% i 7,6%, a w rzeczywistości uzyskano poziom 6,7% i 4,4%. W złożonych wyjaśnieniach wiceprezesa Spółki wskazali, że ww. rozbieżności wynikały z braku możliwości dokładnego zaplanowania ilości wód napływających do wyrobisk dołowych. Wskazali też, że: *Dopływ wód dołowych uzależniony jest od wielu czynników. SRK podając dane do Programu dla sektora, tj. dopływ wód oraz stopień wykorzystania tych wód, opierała się na danych historycznych z lat poprzednich;*
- 5) wysokość kar za przekroczenie norm środowiskowych - Spółka nie zaplanowała kar z tego tytułu, jednak w 2019 r. zapłaciła za przekroczenie w 2017 r. wartości zawiesiny w odprowadzanych wodach dołowych karę w wysokości 27,3 tys. zł²⁷. Spowodowane to było awarią kolektora odprowadzającego wody dołowe;
- 6) stopień zagospodarowania terenu pogórniczego²⁸ - wskaźnik ten na lata 2018-2020 został zaplanowany w wysokości 56,9%. Wyższy poziom tego wskaźnika uzyskano w 2019 r. (92,5%), a zdecydowanie niższy w latach 2018 i 2020 r. (odpowiednio 0,0% i 2,3%). Ww. rozbieżności wynikały z faktu, że do wyliczenia ww. wskaźnika uwzględniano powierzchnię terenów objętych zagospodarowaniem, na których trwały prace rekultywacyjne oraz powierzchnię terenów, na których ww. prace zakończono. W latach 2018-2020 Spółka prowadziła tego typu prace na 248,7 ha powierzchni, a prace zostały ukończone jedynie na 32,2 ha. Według wyjaśnień członków Zarządu, wynikało to głównie z trudności w pozyskaniu środków zewnętrznych na realizację tych przedsięwzięć, a także z wprowadzonego w kraju stanu epidemii.

(akta kontroli str. 1198-1202, 1221-1222)

1.3. Cel szczegółowy IX został zrealizowany w ww. okresie w stopniu niższym niż zakładano. Przyjęty dla ww. celu wskaźnik pn. *Finansowanie zadań ustawowych ze środków budżetowych* zakładał, że na lata 2018-2020 wielkość wykorzystanej dotacji budżetowej oraz środków z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wyniesie łącznie 4 577 167,7 tys. zł, z czego 1 436 088,8 tys. zł w 2018 r., 1 689 988,0 tys. zł w 2019 r. i 1 451 090,9 tys. zł w 2020 r. Ostatecznie w ww. okresie zrealizowano wydatki w łącznej wysokości 2 623 175,0 tys. zł,

²⁵ Liczony jako iloraz ilości zagospodarowanego ujętego metanu (suma: wykorzystanie na potrzeby własne i przekazanie odbiorcom przemysłowym) do ilości metanu ujętego w powierzchniowych stacjach odmetanowania.

²⁶ Liczony jako iloraz ilości wód dołowych zagospodarowanych (suma: potrzeby własne i przekazane innym jednostkom) do ilości wód dołowych zagospodarowanych oraz odprowadzonych do wód powierzchniowych ogółem (suma: potrzeby własne, przekazane innym jednostkom, odprowadzone do wód powierzchniowych).

²⁷ Decyzja Śląskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska.

²⁸ Liczony jako iloraz powierzchni zagospodarowanego terenu pogórniczego do powierzchni terenu objętego pracami rekultywacyjnymi i zagospodarowaniem.

co stanowiło 57,3% zakładanej kwoty. W 2018 r. wydatkowano 1 153 871,1 tys. zł (80,3%), w 2019 r. 572 305,7 tys. zł (31,2%), a w 2020 r. 896 998,2 tys. zł (61,8%).

(akta kontroli str. 1224)

Wiceprezesi Zarządu wyjaśnili²⁹, że niższe wartości dla ww. wskaźnika od zakładanych wynikały z mniejszych niż przewidywano kosztów:

- wypłaconych rent wyrównawczych, co było spowodowane m.in. zaprzestaniem wypłaty rent wyrównawczych z powodu zgonów rentobiorców lub otrzymania innych uprawnień z ZUS przez te osoby;
- urlopów górniczych i urlopów dla pracowników zakładu przeróbki mechanicznej węgla, wynikających głównie z późniejszych niż zakładano odejść pracowników na urlopy;
- wypłaconej jednorazowej odprawy pieniężnej (wyłącznie w 2018 r.), z uwagi na mniejszą liczbę osób, które mogły skorzystać z tego świadczenia;
- naprawiania szkód górniczych, co było spowodowane głównie niezakończeniem postępowań sądowych i brakiem prawomocnych orzeczeń sądowych w tym zakresie, co skutkowało opóźnieniami w wypłacie rekompensat dla poszkodowanych;
- z błędnego oszacowania kwot zaplanowanych na realizację zadań likwidacji kopalń i działań polikwidacyjnych³⁰ oraz zmianami wprowadzonymi aneksami do programów likwidacji poszczególnych kopalń.

(akta kontroli str. 1205-1212)

2. Spółka nie wprowadzała do swoich dokumentów planistycznych i strategii zadań i celów wskazanych dla niej w *Programie*. Prezes Zarządu wyjaśnił, że nie było takiej konieczności, ponieważ do opracowania ww. projekcji techniczno-ekonomicznej, jak również corocznych aktualizacji danych za rok poprzedni w zakresie celów szczegółowych, SRK wykorzystuje dane z dostępnej dokumentacji Spółki (np. dokumentacja kadrowo-płacowa) oraz ze sprawozdań składanych przez SRK podmiotom zewnętrznym (Główny Urząd Statystyczny, ARP, MAP).

Prezes Zarządu poinformował również, że wszystkie cele i zadania wskazane w *Programie* zostały przez Spółkę zidentyfikowane, a SRK jako przedsiębiorcę górniczego zobowiązano do realizacji zadań/projektów, które przypisano Spółce. W tym takie zadania jak: przejęcie od przedsiębiorstw górniczych infrastruktury dołowej i powierzchniowej na zasadach określonych w *ustawie o funkcjonowaniu gwk*, przejęcie odwadniania od Centralnej Pompowni „Bolko”, realizacja zapisów ww. ustawy oraz sporządzenia projekcji techniczno-ekonomicznej na lata 2018-2030, w oparciu o 10 celów szczegółowych i coroczną aktualizację danych za rok poprzedni.

(akta kontroli str. 29-31)

3. Przedstawiciele SRK nie uczestniczyli w posiedzeniach powołanego przy Ministrze Energii³¹ Komitetu Sterującego ds. górnictwa, ani nie wchodzili w skład stałej grupy roboczej o charakterze doradczo-opiniującym przy Ministrze, o której mowa na str. 89 *Programu*.

(akta kontroli str. 32)

²⁹ Wyjaśnienia w tym zakresie podpisali

³⁰ Za wyjątkiem 2020 r., kiedy planowane koszty zostały w pełni zrealizowane.

³¹ Powołanego Zarządzeniem Ministra Energii z dnia 6 kwietnia 2018 r. (Dz.Urz.ME z 2018 r. poz. 6.), zwany dalej: *Komitetem Sterującym*.

W związku z pismem Sekretarza Stanu ME³², zarządzeniem Prezesa Zarządu SRK z dnia 22 czerwca 2018 r., powołany został Pomocniczy Komitet Sterujący ds. górnictwa³³ w skład którego wchodziło od sześciu do dziesięciu pracowników Spółki³⁴, w tym trzech przedstawicieli związków zawodowych.

(akta kontroli str. 253-257)

Kontrolującym, poza ww. zarządzeniem, nie przedstawiono żadnych dokumentów wskazujących, że w okresie objętym kontrolą *Komitet* realizował zadania określone w § 2 ww. zarządzenia, co zostało szerzej opisane w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 44)

4. Spółka miała możliwość zapoznania się z projektami *Programu* przed jego przyjęciem, tj. z wersją z dnia 29 grudnia 2016 r. oraz wersją z 12 stycznia 2018 r., do których Zarząd Spółki nie zgłosił żadnych uwag.

(akta kontroli str. 28)

5. W ramach realizacji *Celu szczegółowego VI* w obszarze *System odwadniania kopalń* podjęto następujące działania:

a) w dniu 3 lipca 2020 r. Zarząd SRK powołał³⁵ Zespół Projektowy dla projektu pn. *Przeprowadzenie czynności związanych z nabyciem składników majątku CP BOLKO Sp. z o.o.*, przy pomocy którego w dniu 31 grudnia 2020 r. SRK nabyła od Centralnej Pompowni „Bolko” Sp. z o.o. z siedzibą w Bytomiu zorganizowaną część jej przedsiębiorstwa, która została włączona do struktur Oddziału CZOK, pod nazwą Pompownia „Bolko”.

(akta kontroli str. 1031-1043, 1045-1066)

b) w dniu 20 lutego 2019 r. Zespół ds. Upraszczenia Systemów Odwadniania³⁶, w oparciu o sprawozdania dyrektorów oddziałów SRK o stanie robót związanych z likwidacją i upraszczaniem odwadniania w likwidowanych kopalniach, w nawiązaniu do końcowego Sprawozdania ZUSO³⁷ z lipca 2017 r. i programów likwidacji kopalń, nakreślił dla Oddziału SRK CZOK plan działań mających na celu upraszczenie i zmianę stacjonarnego systemu odwadniania³⁸ na

³² Pismo z dnia 13 czerwca 2018 r., znak DGA.I.4202.I.2018.

³³ Zwanym dalej: *Komitetem*.

³⁴ Zmiany składu *Komitetu* następowały: Aneksem nr 1 z dnia 27 czerwca 2018 r., Aneksem nr 2 z dnia 14 września 2018 r. i Aneksem nr 3 z dnia 10 stycznia 2019 r. Ostatecznie w skład *Komitetu* wchodził: 1) Dyrektor Biura ds. Likwidacji Kopalń – przewodniczący, 2) Dyrektor Biura ds. Analiz Ekonomicznych, Kontrolingu i Budżetowania, 3) Dyrektor Biura ds. Pracy, 4) Główny Specjalista z Działu Kontroli Wewnętrznej i Audytu (przedstawiciel związków zawodowych), 5) Dyrektor Biura ds. Informatyki i Wsparcia Procesów, 6) Dyrektor Biura ds. Kadr i Organizacji, 7) Cieśla górniczy KWK „Mysłowice-Wesoła I” (przedstawiciel związków zawodowych), 8) Dyrektor Biura ds. Zagospodarowania Majątku, 9) Nadsztygar górniczo-wentylacyjny (przedstawiciel związków zawodowych), 10) Dyrektor Biura ds. Zamówień.

³⁵ Zarządzenia nr 18/2020 z dnia 3 lipca 2020 r. i zarządzenie nr 20/2020 z dnia 21 sierpnia 2020 r.

³⁶ Zespół powoływany okresowo przez Prezesa Zarządu SRK Zarządzeniami nr 17/2016 z dnia 9 listopada 2016 r. oraz nr 13/2017 z dnia 9 maja 2017 r., zwany dalej: „ZUSO”.

³⁷ Zespół ZUSO w latach 2016-2017 r. szczegółowo przeanalizował założenia funkcjonowania i perspektywiczne działania wszystkich Oddziałów SRK S.A. (w tym wszystkich Pompowni Oddziału CZOK), dotyczące modelu odwadniania kopalń po ich likwidacji. Oceny dokonano w kontekście aktualnych i prognozowanych warunków hydrogeologicznych i zagrożenia wodnego dla sąsiednich zakładów górniczych. ZUSO zarekomendował propozycje uproszczeń w sposobie odwadniania niektórych zlikwidowanych i likwidowanych kopalń wraz z harmonogramem zmian, które ujął w „Sprawozdaniu z prac Zespołu ds. Upraszczenia Systemów Odwadniania SRK S.A.” w załączniku pn. „Zbiorcza tabela z charakterystyką aktualnych – stacjonarnych i głębinowych systemów odwadniania w oddziałach SRK – z propozycjami uproszczeń i zmian rekomendowanych przez ZUSO SRK 2016/2017, wg stanu na 30 czerwca 2017 r.”.

³⁸ Zwanego dalej: „SSO”.

głębinowy³⁹ lub całkowitą likwidację odwadniania byłych kopalń. W celu zrationalizowania kosztów działalności zaplanowano:

- całkowitą likwidację czterech⁴⁰ pompowni głębinowych⁴¹, z siedmiu⁴² będących w zarządzaniu CZOK,
- dla jednej PG⁴³ – podniesienie poziomu zatapiania,
- w przypadku jednej pompowni stacjonarnej⁴⁴ - spośród sześciu⁴⁵ będących w zarządzaniu CZOK - zaplanowano zmianę systemu odwadniania ze stacjonarnego na głębinowy,
- dwie PS⁴⁶ zaplanowano zlikwidować,
- a w przypadku jednej PS⁴⁷ postanowiono kontynuować modernizację SSO.

(akta kontroli str. 818-897)

Na dzień 30 września 2021 r. stopień realizacji ww. planu działań nakreślonego dla Oddziału SRK CZOK wyglądał następująco:

- likwidacja czterech PG była w toku - w przypadku dwóch pompowni⁴⁸ zaplanowano termin likwidacji na rok 2022, w przypadku jednej pompowni⁴⁹ na rok 2023, w przypadku jednej pompowni nie można było podać terminu likwidacji, gdyż była ona uwarunkowana wynikami trwającego zatapiania;
- w przypadku jednej PG⁵⁰, gdzie planowano podniesienie poziomu zatapiania, zadanie nadal było w toku realizacji, przy czym termin rozpoczęcia piętzenia o około 250,0 m przewidziano na przełomie lat 2023/2024;
- w przypadku jednej PS⁵¹, gdzie zaplanowano zmianę systemu odwadniania ze stacjonarnego na głębinowy, zadanie nadal jest w trakcie realizacji - planowany termin uruchomienia PG to koniec 2023 r.
- zlikwidowano w 2020 r. jedną PS⁵²,
- w 2020 r. zakończono również modernizację SSO w przypadku jednej PS⁵³.

(akta kontroli str. 1334-1336)

W wyniku podjęcia ww. działań, jednostkowy koszt pompowania 1 m³ wody przez pompownie Oddziału CZOK spadł w 2021 r. do kwoty 2,64 zł za m³,

³⁹ Zwany dalej: „GSO”.

⁴⁰ 1) PG „Paryż”, PG „Grodziec”, PG „Kleofas” i PG „Gliwice”.

⁴¹ Zwanych dalej: „PG”.

⁴² PG „Saturn”, PG „Paryż”, PG „Grodziec”, PG „Kleofas”, PG „Katowice”, PG „Gliwice” i PG „Niwka Modrzejów”.

⁴³ PG „Niwka Modrzejów”.

⁴⁴ Zwanej dalej: „PS”. W tym przypadku PS „Jan-Kanty”.

⁴⁵ PS „Jan Kanty”, PS „Pstrowski”, PS „Szombierki”, PS „Powstańców Śląskich – Bytom I”, PS „Dębieńsko”, PS „Siemianowice”.

⁴⁶ PS „Powstańców Śląskich – Bytom I” i PS „Szombierki”.

⁴⁷ PS „Pstrowski”.

⁴⁸ PG „Paryż” i PG „Kleofas”.

⁴⁹ PG „Grodziec”. Warunkiem likwidacji jest odbiór wód przez budowaną Pompownię „Centrum” przez SRK S.A. Oddział KWK „Centrum”.

⁵⁰ PG „Niwka-Modrzejów”.

⁵¹ PS „Jan Kanty”.

⁵² PS „Powstańców Śląskich – Bytom I”.

⁵³ PS „Pstrowski”.

podczas gdy wcześniej koszt ten rokrocznie wzrastał, z kwoty 2,57 zł w 2018 r., poprzez 2,76 zł w 2019 r., aż do 3,07 zł w 2020 r.⁵⁴.

(akta kontroli str. 1431)

6. W ramach *Celu szczegółowego IX*, przy udziale środków budżetu państwa, realizowano działania wykonywane po zakończeniu likwidacji kopalń, będące skutkiem zrealizowanej w latach 1998-2002 oraz w latach 2004-2006 redukcji zdolności produkcyjnych. W ramach tego celu finansowane były również koszty ogólnego zarządu SRK związane wyłącznie z powyższymi działaniami.

6.1. W latach 2018-2021 (III kwartały) dwa Oddziały SRK⁵⁵ zrealizowały następujące działania:

- zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym (w poszczególnych latach ww. okresu, odpowiednio: 156, 111, 141 i 96⁵⁶ zadań);
- likwidacja infrastruktury kopalni (odpowiednio 10, cztery, dwa i cztery⁵⁷ zadania);
- likwidacja oraz zabezpieczania szybów i szybków (po jednym działaniu w 2018 r. i 2020 r.);
- rekultywacja terenów pogórnich (po jednym zadaniu w latach 2018 i 2019, dwa zadania w 2020 r. i jedno zadanie w trakcie realizacji w 2021 r.);
- utrzymywanie obiektów niezbędnych do realizacji działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń (odpowiednio jeden, dwa, jeden i dwa obiekty),
- opracowywanie wymaganych odrębnymi przepisami projektów, dokumentacji opinii, ekspertyz i analiz (odpowiednio 21, 20, 29 i 20⁵⁸ sztuk dokumentacji).

(akta kontroli str. 1020, 1067-1195)

Koszty powyższych działań oraz koszty ogólnego zarządu SRK związane wyłącznie z tymi działaniami, realizowanymi w latach objętych kontrolą, wyniosły łącznie 845 282,0 tys. zł⁵⁹, z tego koszty działalności CZOK wyniosły 688 821,4 tys. zł⁶⁰ (81,5%), KCL 99 734,8 tys. zł⁶¹ (11,8%), pozostałe koszty w wysokości 56 725,8 tys. zł (6,7%) stanowiły koszty ogólnego zarządu SRK.

(akta kontroli str. 1020, 1068-1067)

Na pokrycie kosztów ww. działań SRK wykorzystano:

- dotację budżetową w wysokości 628 102,5 tys. zł, z tego 201 054,3 tys. zł w 2018 r. (96,5% poniesionych kosztów), 54 253,3 tys. zł (24,2%) w 2019 r., 237 032,8 tys. zł (95,2%) w 2020 r. i 135 862,1 tys. zł do 30 września 2021 r.
- środki otrzymane na podstawie zawartej pomiędzy ME a SRK z dnia 12 grudnia 2017 r. umowy w sprawie objęcia akcji w podwyższonym kapitale zakładowym

⁵⁴ Jednostkowy koszt pompowania wody wyliczono jako iloraz ogólnych kosztów pompowania wody oraz ilości wód dolowych zagospodarowanych, tj. w 2018 r. 172 586 800,00 zł/67 090 342 m³, w 2019 r. 183 468 700,00 zł/66 354 749 m³, w 2020 r. 205 535 100,00 zł/67 023 478 m³ i 2021 (III kwartały) 133 660 400,00 zł/50 719 126 m³.

⁵⁵ CZOK w Czeladzi i Kopalnie Węgla Kamiennego w Całkowitej Likwidacji w Dąbrowie Górniczej, zwany dalej: „KCL”.

⁵⁶ Z czego 56 zadań było w trakcie realizacji.

⁵⁷ Z czego dwa obiekty były w trakcie likwidacji.

⁵⁸ Z czego 9 opracowań w trakcie opracowania.

⁵⁹ W 2018 r. koszt ten wyniósł 208 307,3 tys. zł, w 2019 r. 224 032,7 tys. zł, w 2020 r. 249 052,0 tys. zł i 163 890,0 tys. zł za III kwartały 2021 r.

⁶⁰ W 2018 r. koszty te wyniosły 169 441,1 tys. zł, w 2019 r. 182 211,8 tys. zł, w 2020 r. 203 508,1 tys. zł i 133 660,4 tys. zł za III kwartały 2021 r.

⁶¹ W 2018 r. koszty te wyniosły 23 627,9 tys. zł, w 2019 r. 25 682,5 tys. zł, w 2020 r. 29 721,6 tys. zł i 20 702,8 tys. zł za III kwartały 2021 r.

Spółki w kwocie 159 300,1 tys. zł., z tego 158 275,8 tys. zł w 2019 r., 991,1 tys. zł w 2020 r. i 33,2 tys. zł w 2021 r. (III kwartały).

- środki otrzymane w 2021 r. na podstawie zawartej pomiędzy MAP a SRK umowy objęcia akcji w podwyższonym kapitale zakładowym Spółki z 18 grudnia 2020 r. w kwocie 7 401,4 tys. zł.

Dodatkowo ww. działania były finansowane przez SRK z:

- przychodów z działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji w łącznej wysokości 20 762,1 tys. zł, z tego 3 007,3 tys. zł w 2018 r., 9 696,5 tys. zł w 2019 r., 7 122,8 tys. zł w 2020 r. i 935,5 tys. zł za III kwartały 2021 r.,
- przychodów z dzierżawy i sprzedaży majątku w łącznej wysokości 8 180,4 tys. zł, z tego 921,8 tys. zł w 2018 r., 1 878,0 tys. zł w 2019 r., 3 905,3 tys. zł w 2020 r. i 1 475,3 tys. zł w 2021 r. (III kwartał),
- środków z innych źródeł w łącznej wysokości 3 353,0 tys. zł.

(akta kontroli str. 1021)

6.2. W poszczególnych latach 2018-2020 SRK w ramach usuwania skutków szkód wywołanych ruchem zlikwidowanych zakładów górniczych wykonała odpowiednio 16, 14, 16 zadań polegających m.in. na:

- utrzymaniu przepompowni odwadniających obszar niecek bezodpływowych, powstałych w wyniku eksploatacji górniczej na terenie miasta Bytom;
- utrzymaniu i eksploatacji przepompowni ścieków w Bytomiu i w Piekarach Śląskich;
- utrzymaniu i eksploatacji przepompowni wód opadowych na terenie Chorzowa;
- utrzymaniu przepompowni „Wiadukt” na terenie Gminy Piekary Śląskie;
- zapłacie odszkodowań zasądzonych wyrokiem sądu za szkody wyrządzone ruchem zakładu górniczego w budynkach, a także za niemożność użytkowania gruntów i straty w plonach;
- finansowaniu kosztów napraw szkód prowadzonych przez poszkodowanych w zakresie własnym;
- modernizacji systemów odwadniania zalewisk bezodpływowych.

(akta kontroli str. 982-993)

Według stanu na 30 września 2021 r. SRK była w trakcie realizacji 6 zadań dotyczących:

- utrzymania przepompowni odwadniających obszar niecek bezodpływowych, powstałych w wyniku eksploatacji górniczej na terenie miasta Bytom;
- utrzymania i eksploatacji przepompowni ścieków w Bytomiu i w Piekarach Śląskich⁶²;
- utrzymania przepompowni „Wiadukt” na terenie Gminy Piekary Śląskie;
- utrzymania i eksploatacji przepompowni wód opadowych na terenie Chorzowa;
- zapłaty odszkodowań zasądzonych wyrokiem sądu, za szkody wyrządzone ruchem zakładu górniczego w budynku mieszkalnym w Sosnowcu.

(akta kontroli str. 993-995)

Koszt powyższych działań dla poszczególnych 13 zlikwidowanych kopalń wyniósł w 2018 r. 4 149,8 tys. zł, przy czym największe wydatki poniesiono w rejonach po:

- KWK „Halemba – Wirek” Ruch „Wirek” w wysokości 1 519,0 tys. zł,
- KWK „Powstańców Śląskich – Bytom I”⁶³ w wysokości 1 302,6 tys. zł,

⁶² Zadania realizowane było poprzez zwrot nakładów poniesionych odpowiednio przez Bytomskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Bytomiu i Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Piekarach Śl., które ponoszą koszty utrzymania przepompowni.

⁶³ W tym po kopalniach z terenu Gminy Bytom, dzielnice: Bobrek, Miechowice, Centrum i Szombierki.

- KWK „Polska Prezydent” w wysokości 515,2 tys. zł,
- KWK „Jan Kanty” w wysokości 299,0 tys. zł.

(akta kontroli str. 782-783)

W 2019 r. koszty usuwania szkód górniczych dotyczyły 11 zlikwidowanych kopalń i wyniosły łącznie 4 556,3 tys. zł, przy czym największe wydatki poniesiono w rejonach po:

- KWK „Halemba – Wirek” Ruch „Wirek” - 2 079,4 tys. zł,
- KWK „Powstańców Śląskich – Bytom I” - 1 335,2 tys. zł⁶⁴,
- KWK „Dębieńsko” - 540,8 tys. zł,
- KWK „Polska Prezydent” - 283,3 tys. zł.

(akta kontroli str. 784-785)

W 2020 r. koszty usuwania szkód górniczych dotyczyły 11 zlikwidowanych kopalń i wyniosły łącznie 18 379,4 tys. zł, z czego największe wydatki poniesiono w rejonach po:

- KWK „Halemba – Wirek” Ruch „Wirek” - 13 131,1 tys. zł,
- KWK „Powstańców Śląskich – Bytom I”⁶⁵ - 4 728,7 tys. zł.

(akta kontroli str. 786-787)

Przyczyną wzrostu kosztów na usuwanie szkód górniczych wywołanych ruchem zlikwidowanego zakładu górniczego w 2020 r. względem 2018 r. i 2019 r. (odpowiednio o 342,9% i 303,4%) było zrealizowanie w rejonie po KWK „Halemba-Wirek” Ruch „Wirek” m.in. zadań polegających na:

- rektyfikacji budynków mieszkalnych⁶⁶ w Rudzie Śląskiej za 8 704,2 tys. zł;
- naprawie odcinka 650 m nawierzchni ulicy w Rudzie Śląskiej za 1 060,0 tys. zł;
- wypłacie zasądzonych odszkodowań w łącznej wysokości 2 691,6 tys. zł.

(akta kontroli str. 790-810, 995)

W 2021 r. (do 30 września) SRK poniosła koszty usuwania szkód górniczych w łącznej wysokości 2 561,0 tys. zł na terenie siedmiu zlikwidowanych kopalni, przy czym największe koszty poniesiono w rejonach po:

- KWK „Powstańców Śląskich – Bytom I” - 1 233,0 tys. zł⁶⁷,
- KWK „Halemba – Wirek” Ruch „Wirek” - 963,4 tys. zł,
- KWK „Jan Kanty” - 245,6 tys. zł.

(akta kontroli str. 788-789)

Na pokrycie ww. kosztów w poszczególnych latach 2018-2021 (III kwartały) SRK wykorzystало:

- dotację budżetową, której wysokość w kolejnych latach wynosiła odpowiednio 2 340,1 tys. zł (56,4% poniesionych kosztów), 1 419,7 tys. zł (31,2%), 5 032,7 tys. zł (27,4%) i 746,6 tys. zł (29,2%),

⁶⁴ W tym po kopalniach z terenu Gminy Bytom, dzielnice: Bobrek, Miechowice, Centrum i Szombierki.

⁶⁵ Z tego po kopalniach z terenu Gminy Bytom, dzielnice: Bobrek, Miechowice, Centrum i Szombierki - była to kwota 2 294,2 tys. zł, natomiast po kopalni „Paryż” kwota 2 434,5 tys. zł.

⁶⁶ Rektyfikacja budynku – proces mający na celu przywrócenie obiektu do stanu poprzedniego (pierwotnego). Prace polegają zwykle na wyprostowaniu bryły budynku i uzyskaniu pionowości ścian oraz poziomości stropów.

⁶⁷ W tym po kopalniach z terenu Gminy Bytom, dzielnice: Bobrek, Miechowice, Centrum i Szombierki była to kwota 854,5 tys. zł, a po kopalni „Paryż” 273,2 tys. zł.

- środki otrzymane na podstawie umów objęcia akcji w podwyższonym kapitale zakładowym w wysokości odpowiednio 1 524,8 tys. zł (36,7% poniesionych kosztów), 2 896,1 tys. zł (63,6%), 13 047,6 tys. zł (71,0%) i 1 448,2 (56,5%).

(akta kontroli str. 782-789)

6.3. Na podstawie art. 8a ustawy o funkcjonowaniu gwk, wprowadzonego ustawą z dnia 22 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 oraz niektórych innych ustaw⁶⁸, SRK w poszczególnych latach 2018-2021 (III kwartały) w ramach realizacji zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń⁶⁹ zrealizowała odpowiednio następujące działania:

- prowadzenie prac zabezpieczających oraz przedsięwzięć zapobiegających zagrożeniom w związku z likwidowaną kopalnią (129, 131, 120 i 113⁷⁰ zadań),
- utrzymywanie obiektów przeznaczonych do likwidacji w kolejności zapewniającej bezpieczną likwidację kopalni, a także bezpieczne funkcjonowanie kopalń sąsiednich (87, 62, 52 i 42 obiekty),
- zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym (22, 16, 20 i 31⁷¹ zadań),
- likwidacja oraz zabezpieczanie wyrobisk korytarzowych (337, 420, 210 i 77⁷² działań w wyniku, których zlikwidowano łącznie 258 335,3 m wyrobisk⁷³),
- likwidacja infrastruktury kopalni (225, 315, 190 i 224⁷⁴ obiekty),
- likwidacja szybów i szybków (9, 10, 8 i 10⁷⁵ zadań, w wyniku których zlikwidowanych łącznie 12 272,48 m szybów i szybków⁷⁶),
- opracowywanie wymaganych odrębnymi przepisami projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz (101, 63, 74 i 77⁷⁷ dokumentacji),
- rekultywacja terenów pogórnicznych (jedno zadanie w 2019 r. i jedno zadanie zrealizowane do 30 września 2021 r.).

(akta kontroli str. 898-979, 996-998, 1014-1018)

Koszty powyższych działań i koszty ogólnego zarządu SRK związane z tymi działaniami wyniosły łącznie 2 131 817,8 tys. zł⁷⁸, z czego 607 608,9 tys. zł

⁶⁸ Dz. U. z 2015 r. poz. 143, ze zm. Zgodnie z tym przepisem: *Przedsiębiorstwo górnicze może przed dniem 1 stycznia 2016 r. zbyć nieodpłatnie na rzecz przedsiębiorstwa, o którym mowa w art. 8 ust. 1 (przyp. NIK - tj. SRK), kopalnię, zakład górniczy lub jego oznaczoną część, prowadzące wydobywanie węgla kamiennego lub roboty górnicze, w celu przeprowadzenia ich likwidacji.*

⁶⁹ W 2018 r. były to następujące kopalnie: 1) „Anna”, 2) „Boże Dary”, 3) „Brzeszcze Wschód”, 4) „Centrum”, 5) „Jas-Mos”, 6) „Kazimierz-Juliusz”, 7) „Krupiński”, 8) „Makoszowy”, 9) „Mysłowice”, 10) „Mysłowice-Wesoła I”, 11) „Piekary I”, 12) „Pokój I”, 13) „Rozbark V”, 14) „Rydułtowy I”, 15) „Śląsk”, 16) „Wieczorek I”, 17) „Wieczorek II”.

W 2019 r. zadania realizowano w 14 byłych kopalniach: 1) „Boże Dary”, 2) „Brzeszcze Wschód”, 3) „Centrum”, 4) „Jas-Mos”, 5) „Krupiński”, 6) „Makoszowy”, 7) „Mysłowice”, 8) „Mysłowice-Wesoła I”, 9) „Piekary I”, 10) „Pokój I”, 11) „Rydułtowy I”, 12) „Śląsk”, 13) „Wieczorek I”, 14) „Wieczorek II”.

W 2020 r. i 2021 r. (III kwartały) były to następujące kopalnie: 1) „Boże Dary-Mysłowice” Ruch „Boże Dary” i Ruch „Mysłowice”, 2) „Centrum”, 3) „Krupiński”, 4) „Makoszowy”, 5) „Piekary I”, 6) „Pokój I – Śląsk” Ruch „Pokój I” i Ruch „Śląsk”, 7) „Jas-Mos – Rydułtowy I” Ruch „Jas-Mos” i Ruch „Rydułtowy I”, 8) „Wieczorek II”.

⁷⁰ W tym 108 zadań było w trakcie realizacji.

⁷¹ W tym 20 zadań było w trakcie realizacji.

⁷² W tym 12 zadań było w trakcie realizacji.

⁷³ Z tego 96 650,0 m w 2018 r., 92 592,0 m w 2019 r., 48 125,0 tys. m w 2020 r. i 20 968,3 m do 30 września 2021 r.

⁷⁴ W tym 27 obiektów było w trakcie likwidacji.

⁷⁵ W tym siedem zadań było w trakcie realizacji.

⁷⁶ Z tego 3 383,8 m w 2018 r., 3 664,88 m w 2019 r., 2 966,7 m w 2020 r. i 2 257,1. m do 30 września 2021 r.

⁷⁷ W tym 38 opracowań było w trakcie realizacji.

⁷⁸ Z tego w 2018 r. koszt ten wyniósł 208 307,3 tys. zł, w 2019 r. 224 032,7 tys. zł, w 2020 r. 249 052,0 tys. zł i 163 890,0 tys. zł za III kwartały 2021 r.

w 2018 r., 603 643,2 tys. zł w 2019 r., 549 281,6 tys. zł w 2020 r. i 371 284,1 tys. zł w ciągu III kwartałów 2021 r.

(akta kontroli str. 1014-1017)

Na pokrycie kosztów ww. działań SRK wykorzystano:

- dotację budżetową w wysokości 1 515 979,4 tys. zł, z tego 560 672,2 tys. zł w 2018 r. (93,9% poniesionych kosztów), 379 855,9 tys. zł (62,9%) w 2019 r., 497 081,4 tys. zł (90,5%) w 2020 r. i 78 369,9 tys. zł do 30 września 2021 r.;
- środki otrzymane na podstawie umowy objęcia akcji w podwyższonym kapitale zakładowym z dnia 12 grudnia 2017 r. zawartej pomiędzy ME a SRK w kwocie 74 430,6 tys. zł, z tego 68 603,8 tys. zł w 2019 r. i 5 826,8 tys. zł w 2020 r.;
- środki otrzymane na podstawie umowy objęcia akcji w podwyższonym kapitale zakładowym Spółki z dnia 31 grudnia 2018 r. zawartej pomiędzy ME a SRK w wysokości 110 756,9 tys. zł, z tego 5 418,3 tys. zł w 2018 r. i 105 338,6 tys. zł w 2019 r.;
- środki otrzymane w 2021 r. na podstawie umowy objęcia akcji w podwyższonym kapitale zakładowym Spółki z dnia 18 grudnia 2020 r. zawartej pomiędzy MAP a SRK w wysokości 284 436,8 tys. zł.

Dodatkowo ww. działania sfinansowane zostały przez SRK z:

- przychodów z zadań w trakcie likwidacji w łącznej wysokości 133 982,0 tys. zł, z czego 39 226,4 tys. zł w 2018 r., 46 534,4 tys. zł w 2019 r., 44 770,0 tys. zł w 2020 r. i 3 451,2 tys. zł w 2021 r. (III kwartały);
- przychodów z dzierżawy i sprzedaży majątku w łącznej wysokości 11 302,2 tys. zł, z czego 2 083,0 tys. zł w 2018 r., 3 040,3 tys. zł w 2019 r., 1 602,7 tys. zł w 2020 r. i 4 576,2 tys. zł w 2021 r. (III kwartał);
- środków z innych źródeł w wysokości 929,0 tys. zł.

(akta kontroli str. 1019)

W 2018 r., zgodnie z zaakceptowanymi przez ME programami likwidacji, została zakończona likwidacja Oddziałów SRK: „Rozbark V”⁷⁹ i KWK „Anna”⁸⁰ w Bytomiu oraz KWK „Kazimierz-Juliusz”⁸¹ w Sosnowcu.

(akta kontroli str. 811-814)

Z dniem 31 grudnia 2019 r. zlikwidowano Oddziały SRK: KWK „Brzeszcze Wschód” z siedzibą w Brzeszczach⁸², KWK „Mysłowice” z siedzibą w Mysłowicach⁸³ i KWK „Wieczorek I” z siedzibą w Katowicach⁸⁴.

(akta kontroli str. 815-817)

6.4. Po nabyciu przez Spółkę w latach 2018-2021 (III kwartał) oraz w latach wcześniejszych, w trybie art. 8a ustawy o funkcjonowaniu gwk, kopalni, zakładów górniczych lub ich zorganizowanych części, Biuro ds. Zagospodarowania Majątku SRK prowadziło niżej wymienione działania związane z zagospodarowaniem składników majątku po zlikwidowanych kopalniach:

- a) We współpracy z innymi podmiotami sporządziło w okresie objętym kontrolą koncepcje zagospodarowania przejętego majątku następujących kopalń:
 - KWK „Śląsk”⁸⁵ – 61 ha 4538 m²;

⁷⁹ Zlikwidowany z dniem 28 lutego 2018 r. uchwałą nr 492/2018/Z/VII z dnia 20 lutego 2018 r. Zarządu SRK.

⁸⁰ Zlikwidowany z dniem 31 grudnia 2018 r. uchwałą nr 4270/2018/Z/VII z dnia 31 grudnia 2018 r. Zarządu SRK.

⁸¹ Zlikwidowany z dniem 31 grudnia 2018 r. uchwałą nr 4234/2018/Z/VII z dnia 31 grudnia 2018 r. Zarządu SRK.

⁸² Uchwała Zarządu SRK nr 3509/2019/Z/VII z dnia 21 listopada 2019 r.

⁸³ Uchwała Zarządu SRK nr 3605/2019/Z/VII z dnia 29 listopada 2019 r.

⁸⁴ Uchwała Zarządu SRK nr 3616/2019/Z/VII z dnia 29 listopada 2019 r.

- KWK „Makoszowy”⁸⁶ – 128 ha 4624 m²;
- KWK „Wieczorek I i II”⁸⁷ – 88 ha 4751 m²;
- KWK „Piekary I”⁸⁸ – 85 ha 2014 m²;
- KWK „Rydułtowy I”⁸⁹ – 6 ha 9713 m²;
- KWK „Makoszowy” – opracowano koncepcję zagospodarowania terenu byłej kopalni i koksowni „Makoszowy” w Zabrze⁹⁰;
- KWK „Krupiński” – opracowano koncepcję rewitalizacji i transformacji obszarów wpływu likwidowanej kopalni w gminie górniczej Suszec⁹¹.

(akta kontroli str. 1000-1001)

- b) W poszczególnych latach 2018-2021 (III kwartał) SRK z tytułu oddania do odpłatnego korzystania ze składników majątku trwałego likwidowanych kopalń⁹² zawarła odpowiednio 314, 314, 243 i 228 umów. W poszczególnych latach Spółka uzyskała z tego tytułu przychody w wysokości, odpowiednio: 5 270,2 tys. zł, 13 895,8 tys. zł, 10 465,7 tys. zł i 5 050,9 tys. zł.

(akta kontroli str. 1001-1002, 1226-1264, 1422-1425)

- c) W celu realizacji procesu sprzedaży wprowadzono w Spółce narzędzia pozwalające na prezentację i promocję na rynku składników majątku likwidowanych kopalń, tj.:

- w 2018 r. opracowano proces przetargowej sprzedaży złomu, pozyskanego w wyniku procesów likwidacji, w trybie aukcji elektronicznych. Takie rozwiązanie zastosowano również w okresie pandemii COVID-19, począwszy od lipca 2020 r. przy sprzedaży nieruchomości i pozostałych składników majątku Spółki, realizując wszystkie postępowania przetargowe w trybie aukcji elektronicznych na portalu aukcyjnym;
- w 2019 r. wdrożono nowy portal internetowy umożliwiający publikację ofert sprzedaży nieruchomości na stronie internetowej Spółki www.srk.com.pl, tworzenie ofert dotyczących majątku Spółki, wyszukiwanie ofert za pomocą wyszukiwarki oraz generowanie wybranych ofert do wydruku. W latach 2019, 2020 i 2021 publikowano w trybie on-line średnio od 340 do 400 ofert;
- publikowano oferty nieruchomości na stronach internetowych portali branżowych takich jak www.gratka.pl, www.otodom.pl, www.morizon.pl, www.domy.pl, www.oferty.net, www.nieruchomosci-online.pl. Według stanu na 12 listopada 2021 r. publikowanych było na ww. portalach 314 ofert, natomiast 24 oferty było w trakcie przygotowywania;
- zawarto dwie umowy z firmami reklamowymi, w wyniku których w okresach od września 2019 r. do marca 2020 r. oraz od lipca 2020 r. do marca 2021 r. wykonano i zamontowano łącznie 105 banerów reklamowych, 199 tablic reklamowych wolnostojących i 107 tablic umieszczanych na budynkach,

⁸⁵ Koncepcja z dnia 17 grudnia 2018 r.

⁸⁶ Koncepcja z dnia 17 grudnia 2018 r.

⁸⁷ Koncepcja z dnia 11 marca 2019 r.

⁸⁸ Koncepcja z dnia 17 czerwca 2019 r.

⁸⁹ Koncepcja z dnia 16 października 2019 r.

⁹⁰ Koncepcja powstała w ramach czterostronnego porozumienia o współpracy zawartego w dniu 10 czerwca 2019 r. pomiędzy SRK, Miastem Zabrze, Jastrzębską Spółką Węglową Koks S.A. oraz Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną S.A., której ostateczną wersję przyjęto 10 sierpnia 2020 r.

⁹¹ Koncepcja powstała w ramach czterostronnego porozumienia o współpracy zawartego w dniu 4 października 2019 r. pomiędzy SRK, Gminą Suszec, Jastrzębską Spółką Węglową Innowacje S.A. oraz Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną S.A., której ostateczną wersję przyjęto 11 marca 2021 r.

⁹² Najem, dzierżawa gruntu, budynków i budowli, pomieszczeń, maszyn i urządzeń.

informujących o przeznaczeniu danej nieruchomości do sprzedaży lub wynajmu;

- publikowano oferty i ogłoszenia przetargowe w prasie o zasięgu lokalnym i ogólnokrajowym oraz na tablicach informacyjnych w siedzibie i oddziałach Spółki;
- promowano ogłoszenia przetargowe za pomocą kampanii mailingowych skierowanych do potencjalnych nabywców. W lipcu 2021 r. zbudowano bazę potencjalnych nabywców⁹³, która na dzień przeprowadzania czynności kontrolnych liczyła 653 podmioty.

(akta kontroli str. 287-394, 1003-1004, 1265-1313)

- d) W poszczególnych latach 2018-2021 (I-III kwartał) Biuro ds. Zagospodarowania Majątku przeprowadziło łącznie 829, 1862, 2250 i 1911 przetargów na sprzedaż nieruchomości, ruchomych składników i surowców wtórnych, których łączna cena wywoławcza wynosiła odpowiednio 181 298,5 tys. zł, 671 270,6 tys. zł, 567 029,3 tys. zł i 509 773,0 tys. zł. Spośród nich, odpowiednio: 515⁹⁴ (62%), 1358⁹⁵ (72,9%), 1552⁹⁶ (69,0%) i 1346⁹⁷ (70,4%) przetargów na łączną wartość 39 182,0 tys. zł, 96 657,9 tys. zł, 82 079,8 tys. zł i 75 113,9 tys. zł dotyczyło aktywów likwidowanych kopalń;

(akta kontroli str. 1004-1008)

- e) W wyniku realizacji działań opisanych w ww. pkt c) i d) Spółka osiągnęła przychody ze sprzedaży składników majątku w poszczególnych latach 2018-2021 (III kwartał) w wysokości: 55 408,4 tys. zł, 46 722,5 tys. zł, 71 564,6 tys. zł i 47 755,3 tys. zł, z czego przychody ze sprzedaży majątku likwidowanych kopalń wyniosły odpowiednio 34 679,0 tys. zł⁹⁸ (62,6%), 20 200,8 tys. zł⁹⁹ (43,2%), 20 636,4 tys. zł¹⁰⁰ (28,8%) i 23 752,1 tys. zł¹⁰¹ (49,7%).

(akta kontroli str. 1008-1009, 1426-1430)

Jak wyjaśnił Dyrektor Biura ds. Zagospodarowania Majątku, jedną z głównych przyczyn dużego udziału osiąganych przychodów ze sprzedaży majątku likwidowanych kopalń w ogólnych przychodach ze sprzedaży majątku w roku 2018 w porównaniu z latami 2019-2020 była realizacja w tym roku 279 sprzedaży urządzeń – obudów zmechanizowanych ze likwidowanej KWK „Makoszowy” za łącznie 22,7 mln zł.

(akta kontroli str. 1420-1421)

- f) W odniesieniu do przejętych kopalń, w celu przygotowania nieruchomości do późniejszego zbycia, w okresie objętym kontrolą Spółka zrealizowała podziały

⁹³ Według kryteriów działalności.

⁹⁴ Z tego 406 przetargów dotyczyła sprzedaży aktywów ruchomych, 73 przetargi sprzedaży surowców wtórnych i 36 przetargów - sprzedaży nieruchomości.

⁹⁵ Z tego 1 133 przetargi dotyczyły sprzedaży aktywów ruchomych, 176 przetargów sprzedaży surowców wtórnych i 49 przetargów - sprzedaży nieruchomości.

⁹⁶ Z tego 1 302 przetargi dotyczyły sprzedaży aktywów ruchomych, 189 przetargów sprzedaży surowców wtórnych i 61 przetargów - sprzedaży nieruchomości.

⁹⁷ Z tego 1 150 przetargów dotyczyło sprzedaży aktywów ruchomych, 161 przetargów sprzedaży surowców wtórnych i 35 przetargów - sprzedaży nieruchomości.

⁹⁸ Z tego 23 764,8 tys. zł stanowiło przychody ze sprzedaży ruchomych składników majątku, 9 852,7 tys. zł - przychody ze sprzedaży złomu i 1 061,5 tys. zł były to przychody ze sprzedaży nieruchomości.

⁹⁹ Z tego 16 304,8 tys. zł stanowiło przychody ze sprzedaży złomu, 2 363,4 tys. zł - przychody ze sprzedaży nieruchomości i 1 532,6 tys. zł - przychody ze sprzedaży ruchomych składników majątku.

¹⁰⁰ Z tego 13 415,2 tys. zł stanowiło przychody ze sprzedaży złomu, 6 025,1 tys. zł - przychody ze sprzedaży nieruchomości i 1 196,1 tys. zł - przychody ze sprzedaży ruchomych składników majątku.

¹⁰¹ Z tego 16 291,4 tys. zł stanowiło przychody ze sprzedaży złomu, 5 129,6 tys. zł - przychody ze sprzedaży nieruchomości i 2 331,1 tys. zł - przychody ze sprzedaży ruchomych składników majątku.

geodezyjne o łącznej powierzchni 123 ha 3 425 m², w wyniku czego powstało 156 nowych działek¹⁰². W trakcie realizacji były podziały geodezyjne nieruchomości o łącznej powierzchni 80 ha 1253 m², w wyniku których powstanie 51 nowych działek¹⁰³.

(akta kontroli str. 1009-1010, 1314-1324)

- g) Na podstawie art. 23 *ustawy o funkcjonowaniu gwk* SRK dokonała na rzecz gmin górniczych darowizny nieruchomości pochodzących z przejętych kopalń o łącznej powierzchni 30 ha 9 351 m², o łącznej szacunkowej wartości rynkowej 28 874,6 tys. zł¹⁰⁴, z tego:
- w 2018 r. nieruchomość o pow. 5631 m² i wartości 1 303,5 tys. zł¹⁰⁵,
 - w 2019 r. nieruchomości o pow. 7 ha 5992 m² i wartości 4 777,1 tys. zł¹⁰⁶,
 - w 2020 r. nieruchomości o pow. 10 ha 9606 m² i wartości 6 104,1 tys. zł¹⁰⁷,
 - do 31 września 2021 r. nieruchomości o pow. 9519 m² i wartości 444,3 tys. zł¹⁰⁸,
 - w październiku 2021 r. nieruchomości o pow. 10 ha 8 603 m² i wartości 16 245,6 tys. zł¹⁰⁹.

(akta kontroli str. 1011-1012, 1325-1326)

- h) SRK dokonywała darowizny¹¹⁰ ruchomych składników mienia¹¹¹ pochodzących z przejętych kopalń o łącznej wartości 41,6 tys. zł, głównie na rzecz instytucji o charakterze muzealnym takich jak: Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu,

¹⁰² Z tego 111 nowych działek o łącznej powierzchni 75 ha 5127 m² w 2018 r. w wyniku podziału nieruchomości w Bytomiu na terenie KWK „Centrum” i KWK „Boże Dary”, 33 nowe działki o łącznej powierzchni 31 ha 1332 m² w 2019 r. w wyniku podziału nieruchomości w Bytomiu na terenie KWK „Centrum”, w Rydułtowach na terenie KWK „Rydułtowy I”, w Suszcu na terenie KWK „Krupiński”, w Brzeszczach, na terenie KWK „Brzeszcze-Wschód” oraz 12 nowych działek o łącznej powierzchni 16 ha 6966 m² do końca 30 września 2021 r. w wyniku podziału nieruchomości w Katowicach na terenie KWK „Wieczorek II”.

¹⁰³ Z tego 23 działki w Rudzie Śl., na terenie KWK „Śląsk”, 25 działek w Zabrze, na terenie KWK „Makoszowy” i trzy działki w Piekarach Śl. na terenie KWK „Piekary I”.

¹⁰⁴ W okresie od 1 stycznia 2018 r. do 31 października 2021 r. W okresie objętym kontrolą tj. od 1 stycznia 2018 do 30 września 2021 r. Spółka przekazała w formie darowizny nieruchomości o łącznej powierzchni 20 ha 748 m² o wartości rynkowej 12 629,0 tys. zł.

¹⁰⁵ Umowa darowizny nieruchomości położonej w Katowicach stanowiącej majątek Oddziału KWK „Wieczorek I” na rzecz Miasta Katowice z dnia 7 sierpnia 2018 r.

¹⁰⁶ Trzy umowy darowizny dotyczące nieruchomości położonych w Pszowie po KWK „Anna” (o powierzchni 7 ha 3 952 m² o wartości rynkowej 4 659,9 tys. zł), w Rydułtowach po KWK „Rydułtowy I” (o powierzchni 424 m² o wartości rynkowej 14,1 tys. zł), w Zabrze po KWK „Makoszowy” (o powierzchni 1 616 m² o wartości rynkowej 103,1 tys. zł), na rzecz odpowiednio Gminy Pszów, Gminy Rydułtowy i Gminy Zabrze, odpowiednio z 15 maja, 3 lipca i 12 grudnia 2019 r.

¹⁰⁷ Trzy umowy darowizny dotyczące nieruchomości położonych w Pszowie po KWK „Anna” (o powierzchni 2 ha 4 160 m² o wartości rynkowej 113,0 tys. zł), w Sosnowcu po KWK „Kazimierz-Juliusz” (o powierzchni 2 ha 8 524 m² o wartości rynkowej 3 706,4 tys. zł), w Sosnowcu po KWK „Kazimierz-Juliusz” (o powierzchni 5 ha 6 922 m² o wartości rynkowej 2 284,6 tys. zł), na rzecz odpowiednio Gminy Pszów i Gminy Sosnowiec odpowiednio z 26 i 30 listopada oraz 9 grudnia 2020 r.

¹⁰⁸ Dwie umowy darowizny dotyczące nieruchomości położonych w Suszcu po KWK „Krupiński” (o powierzchni 490 m² o wartości rynkowej 10,4 tys. zł), w Rydułtowach po KWK „Rydułtowy I” (o powierzchni 9 029 m² o wartości rynkowej 433,9,1 tys. zł), na rzecz Gminy Suszec i Gminy Rydułtowy, zawarte odpowiednio 18 czerwca i 14 lipca 2021 r.

¹⁰⁹ Dwie umowy darowizny dotyczące nieruchomości położonych w Rydułtowach po KWK „Rydułtowy I” (o powierzchni 1 ha 7 828 m² o wartości rynkowej 4 894,6 tys. zł), w Mysłowicach po KWK „Mysłowice” (o powierzchni 9 ha 775 m² o wartości rynkowej 11 351,1 tys. zł), na rzecz Gminy Rydułtowy i Gminy Mysłowice, zawarte odpowiednio 5 i 6 października 2021 r.

¹¹⁰ W trybie przepisów Kodeksu cywilnego.

¹¹¹ Ekspozatów pamiątkowych, tj. godła górnicze, emblematy, tabliczki opisowe urządzeń technicznych, figury i sztandary, a także elementy wyposażenia technicznego, m.in. wagoniki, lokomotywa akumulatorowa, drzewiarka, fragment toru, wyposażenie warsztatu, łaźni lampiarni itp.

Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze, Muzeum Zagłębia w Będzinie, Muzeum Historii Komputerów i Informatyki w Warszawie, Muzeum Miejskie w Siemianowicach Śląskich, a także Parafii Matki Bożej Częstochowskiej w Mysłowicach i gminy Zebrzydowice.

(akta kontroli str. 1012, 1327-1331)

7. W dniu 31 marca 2017 r. SRK nabyła nieodpłatnie KWK „Krupiński” od Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A.¹¹², w tym środki trwałe, środki trwałe w budowie, prawa i obowiązki wynikające z obowiązujących umów zawartych przez JSW, prawa i obowiązki wynikające z obowiązujących umów najmu i dzierżawy, prawa i obowiązki wynikające z licencji, zezwoleń i decyzji administracyjnych¹¹³, środki pieniężne z kaucji na zabezpieczenie prawidłowego wykonania umów oraz wadia dotyczące postępowań przetargowych, wartości niematerialne i prawne (np. dokumentacja techniczna i projekty zagospodarowania złóż) oraz składniki aktywów niebędące środkami trwałymi.

(akta kontroli str. 395-472, 1553-1558)

W dniu 25 kwietnia 2017 r.¹¹⁴ ME zaakceptował *Program likwidacji KWK Krupiński*, a następnie, pismami z 2019 r. i 2021 r.¹¹⁵, zaakceptował aneksy nr 1 i nr 2 do tego programu, w których dokonano zmian terminu zakończenia procesu likwidacji kopalni odpowiednio na 31 grudnia 2021 r. i ostatecznie na 30 czerwca 2023 r. Zgodnie z pierwotnym *Programem likwidacji KWK Krupiński*, na realizację zadań wykonywanych w trakcie likwidacji w latach 2017-2020 zaplanowano kwotę 388 268,5 tys. zł. W wyniku dwukrotnego aneksowania programu, kwota ta wzrosła ostatecznie¹¹⁶ do 620 389,9 tys. zł, tj. o 232 121,4 tys. zł (o 59,8%).

(akta kontroli str. 473-586)

Przed zatwierdzeniem ich przez MAP, zmiany planowanych kosztów likwidacji zostały pozytywnie zaopiniowane przez ARP, która w opinii do aneksu nr 2 stwierdziła, że: *Zmiany zakresu rzeczowego i finansowego zadań ujętych w poszczególnych harmonogramach są generalnie spowodowane wydłużeniem okresu likwidacji. Uwzględniono przy tym faktyczne wykonanie planowanych działań w latach 2017-2020 oraz plan do końca II kwartału 2023 r.*

Zmiany wprowadzone aneksami nr 1 i nr 2 do pierwotnego programu likwidacji przedstawiały się następująco:

- długość planowanych do likwidacji wyrobisk pozostała bez zmian, natomiast zakres finansowy likwidacji wyrobisk zmniejszono o 2 446,8 tys. zł,
- zakres rzeczowy likwidacji szybów pozostał bez zmian, a zakres finansowy zwiększono o 18 686,7 tys. zł,
- wprowadzono do likwidacji 54 obiekty, zwiększając koszt likwidacji infrastruktury o 28 588,5 tys. zł,
- wprowadzono do realizacji 2 zadania z zakresu rekultywacji terenów pogórnich, zwiększając zakres finansowy o 46 000 tys. zł,
- zakres rzeczowy utrzymania obiektów przeznaczonych do likwidacji pozostał bez zmian, lecz zakres finansowy zwiększono o 53 118,0 tys. zł,

¹¹² Zwana dalej: „JSW”.

¹¹³ W tym koncesja nr 3/2013 udzielona JSW S.A. w dniu 22 marca 2013 r. na wydobywanie węgla kamiennego i metanu jako kopaliny towarzyszącej ze złoża „Krupiński” objętego obszarem górnictwem „Suszec IV”, ważna do 31 grudnia 2030 r.

¹¹⁴ Pismem znak DGA.II.427.77.2017 IK.93466.

¹¹⁵ Pismo z 5 sierpnia 2019 r., znak DGA.II.427.65.2019 IK: 306832 i pismo z 16 czerwca 2021 r., znak DGA.II.4170.86.2021 IK: 594634.

¹¹⁶ Po aneksie nr 2 z 16 czerwca 2021 r.

- zakres rzeczowy prac zabezpieczających pozostał bez zmian, a zakres finansowy zwiększono o 67 917,4 tys. zł,
- wprowadzono do realizacji 13 zadań i odstąpiono od realizacji 2 zadań z zakresu opracowania projektów, przy czym zakres finansowy tych działań zwiększono o 4 146,6 tys. zł,
- zmniejszono zakres rzeczowy usuwania szkód górniczych o dwa zadania, zmniejszając tym samym zakres finansowy o 2 055,9 tys. zł,
- związane bezpośrednio z procesem likwidacji KWK „Krupiński” koszty ogólnego zarządu zwiększono o 18 166,9 tys. zł.

(akta kontroli str. 512, 538, 756-757)

Wiceprezesa Zarządu wyjaśnili, że jedną z przyczyn zwiększenia kosztów likwidacji był wzrost kosztów związanych z wydłużeniem trwania robót likwidacyjnych i rekultywacyjnych, tj. łącznie o 93 275,2 tys. zł. Wydłużenie okresu likwidacji, w związku z zainteresowaniem podmiotów zewnętrznych ewentualnym nabyciem składników majątku KWK „Krupiński”, wpłynęło też na wzrost kosztów związanych z bieżącym utrzymaniem zakładu górniczego, tj. koszty utrzymania obiektów przeznaczonych do likwidacji (o 53 118,0 tys. zł), koszty prac zabezpieczających oraz przedsięwzięć zapobiegających zagrożeniom (o 67 917,4 tys. zł) i koszty ogólnego zarządu (o 18 166,9 tys. zł).

(akta kontroli str. 532-558, 756-757)

Zgodnie z *Programem likwidacji KWK Krupiński*, Spółka sporządzała roczne plany likwidacji, w których m.in. przedstawiała zakres rzeczowo-finansowy likwidacji. Uzasadniała w nich konieczność wykonania zadań w danym roku i określała niezbędne środki finansowe przeznaczone na ich likwidację. Z kolei po zakończeniu roku Spółka sporządzała sprawozdania z realizacji tych planów, wraz z rocznym rozliczeniem rzeczowo-finansowym w zakresie wykorzystania dotacji.

Zgodnie z ww. sprawozdaniami, w latach 2017-2021 (do 30 września 2021 r.) na likwidację KWK Krupiński Spółka wydała łącznie 353 271,6 tys. zł, z czego w poszczególnych latach: 75 932,1 tys. zł w 2017 r., 79 131,1 tys. zł w 2018 r., 80 530,7 tys. zł w 2019 r., 71 462,4 tys. zł w 2020 r. i 46 215,3 tys. zł do 30 września 2021 r. Do 30 września 2021 r. poziom realizacji finansowej *Programu likwidacji KWK Krupiński* wyniósł 96,5%.

(akta kontroli str. 587-748)

Koszty procesów likwidacyjnych zostały sfinansowane z:

- dotacji budżetowej w kwocie 260 676,1 tys. zł (73,8%),
- ze środków otrzymanych na podstawie umów zawartych z ME¹¹⁷ w kwocie 64 347,3 tys. zł (18,2%),
- przychodów uzyskanych z likwidacji w kwocie 24 447,8 tys. zł (6,9%),
- oraz środków własnych w kwocie 3 800,4 tys. zł (tj. 1,1%)¹¹⁸.

Z ww. środków - w łącznej kwocie 353 271,6 tys. zł – sfinansowano następujące zadania:

- utrzymanie obiektów niezbędnych do realizacji działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji w łącznej kwocie 136 059,7 tys. zł, tj. 38,5% wszystkich poniesionych wydatków;

¹¹⁷ Umowy objęcia akcji w podwyższonym kapitale zakładowym, zawarte pomiędzy Ministrem Energii/Ministrem Aktywów Państwowych a SRK w dniach 12 grudnia 2017 r., 31 grudnia 2018 r. oraz 18 grudnia 2020 r.

¹¹⁸ W ww. okresie Spółka dokonała zwrotu nadmiernie pobranej dotacji w łącznej kwocie 1 716,5 tys. zł, wynikającej z otrzymanych zwrotów z podatku VAT (1 713,4 tys. zł) i składek ZUS (3,1 tys. zł). Łączna kwota otrzymanej dotacji po ww. zwrotach wyniosła 258 959,6 tys. zł.

- prace zabezpieczające oraz przedsięwzięcia zapobiegające zagrożeniom w zw. z likwidowaną kopalnią w łącznej kwocie 113 859,5 tys. zł, tj. 32,2%;
- koszty ogólnego zarządu oddziału w łącznej kwocie 72 063,7 tys. zł, tj. 20,4%;
- likwidacja infrastruktury kopalni w łącznej kwocie 12 939,1 tys. zł, tj. 3,7%;
- likwidacja oraz zabezpieczenie szybów i szybków w łącznej kwocie 10 970,9 tys. zł, tj. 3,1%;
- likwidacja oraz zabezpieczenie wyrobisk korytarzowych w łącznej kwocie 4 616,7 tys. zł, tj. 1,3%;
- opracowywanie dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z realizacją działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji w łącznej kwocie 2 762,0 tys. zł, tj. 0,8%.

(akta kontroli str. 748)

Od 2017 r. do Spółki zaczęły się zwracać (bezpośrednio lub za pośrednictwem ME) podmioty zewnętrzne, zainteresowane wykorzystaniem infrastruktury KWK „Krupiński”:

- 1) Silesian Coal S.A. z Katowic¹¹⁹ przedłożyła SRK oraz ME propozycję ewentualnego wykorzystania infrastruktury dołowej i powierzchniowej KWK „Krupiński”. W ich wyniku 19 lutego 2018 r. ME określił warunki przejęcia majątku kopalni, a następnie, w dniu 17 grudnia 2019 r., zdecydował o wstrzymaniu jej likwidacji i przeprowadzeniu wyceny pozostałej infrastruktury powierzchniowej i dołowej oraz uruchomieniu procedury jej sprzedaży w przetargu publicznym. Dnia 3 kwietnia 2020 r. MAP poinformował S.C., że nie wyraża zgody na zbycie składników majątku KWK „Krupiński”, lecz 21 września 2020 r. Sekretarz Stanu w MAP podjął decyzję o wstrzymaniu likwidacji kopalni do 4 grudnia 2020 r.

W przekazanych wyjaśnieniach MAP wskazał, że decyzja o wstrzymaniu do 4 grudnia 2020 r. likwidacji i ponownym przeprowadzeniu analizy dotyczącej zbycia majątku KWK „Krupiński” została podjęta przez Pełnomocnika Rządu do spraw transformacji spółek energetycznych i górnictwa węglowego.

Po przekazaniu Ministrowi przez Spółkę informacji dotyczącej kosztów i skutków wstrzymania likwidacji, 11 lutego 2021 r. MAP zwrócił się do SRK o rozpoczęcie prac nad umową o współpracy z S.C., która miała dotyczyć m.in. uregulowania przez S.C. kosztów utrzymania KWK „Krupiński” w trakcie prowadzonej likwidacji.

MAP wyjaśnił, że 11 lutego 2021 r. zaaprobował wniosek Spółki o podjęcie kierunkowej decyzji w przedmiocie sprzedaży niezlikwidowanej części infrastruktury KWK „Krupiński”, akcentując uregulowanie pomiędzy stronami umowy kwestii odpowiedzialności za poniesione koszty oraz zwrot pomocy publicznej na likwidację zakładu górniczego.

Ostatecznie, 26 kwietnia 2021 r. Sekretarz Stanu podjął decyzję o wznowieniu procesu likwidacji i poinformował S.C. oraz SRK, że rozmowy na temat ewentualnej sprzedaży majątku KWK „Krupiński” są bezprzedmiotowe.

Ww. decyzję Sekretarz Stanu uzasadnił m.in. negocjowaną przez Rząd RP z Komisją Europejską umową partnerską na lata 2021-2027, przewidującą wsparcie dla polskich regionów węglowych, w tym dla województwa śląskiego.

W złożonych wyjaśnieniach MAP podał, że przyczyną decyzji o wznowieniu procesu likwidacji, była beczynność S.C. po otrzymaniu projektu porozumienia ze strony Spółki oraz brak reakcji na proponowane terminy spotkań. Ponadto,

¹¹⁹ Zwana dalej „S.C.”

MAP podał: „*Niezależnie od powyższego, jednym z powodów, dla którego postanowiono nie kontynuować rozmów z S.C. było potencjalne zagrożenie że regiony, w których będą realizowane inwestycje związane z udostępnieniem nowych złóż węgla nie mogą liczyć na wsparcie w ramach Funduszu Sprawiedliwej Transformacji*”.

2) Zainteresowanie majątkiem likwidowanej kopalni wyrażał również podmiot: Tamar Resources Ltd. z siedzibą w Wielkiej Brytanii. W dniu 3 lipca 2018 r. odbyło się posiedzenie sejmowej Komisji ds. Energii i Skarbu Państwa, na której omówiono temat zakupu KWK „Krupiński” przez ww. firmę i ostatecznie odrzucono jej ofertę, z uwagi na brak bankowych listów uwierzytelniających.

Ponadto MAP wyjaśnił, że również w 2019 r. przedstawiciele ww. podmiotu zostali poinformowani o możliwości zakupu KWK „Krupiński”, jednak wówczas nie wyrazili zainteresowania.

3) W 2018 r. Spółka prowadziła negocjacje z JSW oraz JSW Innowacje S.A. z Katowic, dotyczące wydzierżawienia części obiektów powierzchniowych, budowli ziemnych i wyrobisk dołowych KWK Krupiński i utworzenia podziemnej elektrowni szczytowo-pompowej. Ostatecznie - zarówno JSW, jak i JSW Innowacje S.A. - nie podjęły konkretnych działań w celu rozpoczęcia takiej działalności i wycofały się z planowanych projektów, a Spółka – jak wyjaśnili Wiceprezesi Spółki – nie posiada wiedzy co do przyczyn podjęcia takiej decyzji.

(akta kontroli str. 751-781, 1334-1419, 1449-1452)

Ponadto, w złożonych wyjaśnieniach MAP poinformował, że już w 2018 r. odbyły się dwa posiedzenia Sejmowej Komisji ds. Energii i Skarbu Państwa, podczas których analizowane były informacje ME o złożonych ofertach zakupu KWK „Krupiński”, po których nie zapadły jednak żadne wiążące decyzje.

(akta kontroli str. 1449-1452)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Zgodnie z § 2 zarządzenia Prezesa Spółki¹²⁰ Pomocniczy Komitet ds. górnictwa powołany został do wykonywania czynności wspierających działania *Komitetu Sterującego* oraz monitorowania realizacji *Programu* w zakresie dotyczącym SRK. Ponadto, na podstawie § 5 tego zarządzenia Przewodniczący zobowiązany był do przedstawiania Zarządowi Spółki comiesięcznych informacji ze zrealizowanych zadań. Tymczasem ustalenia kontroli wykazały, że w okresie objętym kontrolą nie odbyło się żadne posiedzenie członków *Komitetu*, a ww. sprawozdania nie były sporządzane, co nie odpowiadało ww. zarządzeniu i było nierzetelne.

(akta kontroli str. 32, 253-257)

Dyrektor Biura ds. Likwidacji Kopalń SRK, pełniący funkcję przewodniczącego *Komitetu*, wyjaśnił, że od dnia 14 września 2018 r. nie przekazywano Zarządowi Spółki ww. comiesięcznych informacji z realizowanych zadań, ponieważ *Komitet* nie organizował żadnych posiedzeń.

(akta kontroli str. 44)

W kwestii sposobu realizowania przez powołany *Komitet* obowiązków w zakresie wynikającym z § 2 ww. zarządzenia, w sytuacji gdy według wyjaśnień złożonych przez Dyrektora Biura ds. Likwidacji Kopalń *Komitet* nie organizował żadnych posiedzeń, Wiceprezesi Zarządu SRK wyjaśnili, że *Komitet* był w gotowości do realizacji czynności wspierających w sytuacji gdyby zostały sformułowane przez *Komitet Sterujący* konkretne oczekiwania. *Pomocniczy komitet* nie podejmował

¹²⁰ Zarządzenie nr 23/2018 z dnia 22 czerwca 2018 r.

autorskich inicjatyw. Członkowie Pomocniczego Komitetu wykonywali pracę w strukturach SRK S.A. na interdyscyplinarnych stanowiskach kierowniczych, w tym związanych z koniecznością monitoringu sytuacji w sektorze, w związku z tym monitoring nie musiał być realizowany w ramach Komitetu Pomocniczego.

(akta kontroli str. 751)

W ocenie NIK, powyższe wyjaśnienia nie zasługują na uwzględnienie, celem powołania Komitetu nie było bowiem trwanie w gotowości, lecz bieżące monitorowanie, z udziałem strony społecznej, realizacji przyjętego przez Radę Ministrów Programu, w tym bieżące, comiesięczne składanie informacji ze zrealizowanych zadań. Nie ulega również wątpliwości, że w przypadku stwierdzenia istotnych zagrożeń w realizacji rzeczowo-finansowych Programu postawionych przed Spółką, Komitet powinien informować o nich Komitet Sterujący.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnioskuje o:

Podjęcie działań w celu podjęcia prac przez Pomocniczy Komitet ds. górnictwa na rzecz monitorowania realizacji Programu.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 17 grudnia 2021 r.

Kontrolerzy

Monika Bukowiec

St. inspektor kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Katowicach

